

Eko-jordgubbar i tunnel ger koll på gråmögel och skadegörare

FOTO: LISBETH LARSSON

Birgitta Svensson i en av plasttunnlarna på SLUs försöksstation i Rånna.

I tunnlnarna finns det goda förutsättningar att lyckas med biologisk bekämpning av skadegörare som trips, löss och jordgubbskvalster. Det varmare klimatet och den begränsade luftvolymen gör att predatorerna kan etablera sig bra,

vilket ger en betydligt säkrare kontroll än på friland, säger Birgitta Svensson på SLUs försöksstation i Rånna när Ekologiskt lantbruk kommer på besök.

Ett annat av ekjordgubbarnas gissel, nämligen gråmögel slipper

man också i tunnlnarna där både bär och bladmassa kan hållas förhållandevis torra.

– På sikt kanske man också kan utveckla biologisk bekämpning i tunnlnarna mot jordgubbsvivel med svampen *Metarhizium*, funderar Birgitta.

Stor investering

Erfarenheterna av efter tre års försök på Rånna, 2006–2008, med jordgubbar i tunnel är goda. Trots det är det inte många odlare som satsat.

– Det är en förhållandevis stor investering och det är troligen svårt att få ekonomi på enbart odling i tunnlar, så man ska nog se dem som ett komplement till frilandsodling, säger Birgitta. Att producera ekologiska jordgubbar i plasttunnlar ger många fördelar, men det kräver en viss omställning i odlingstekniken och mycket passning.

Vid odling i tunnel blir bärkvaliteten hög, och bären skyddas mot regnskador. En annan fördel är att det går att skörda oavsett hur vädret är utanför, vilket gör det möjligt att leverera kvalitetsbär kontinuerligt.

För att klara pollineringen i tunnlnarna har man på Rånna använt humlor. Under vintern, 1 nov–1 april, vintertäcktes plantorna med fiberväv (18 g/m²).

Två veckor tidigare

Tunnlnarna på Rånna är 8x32 m, och de täcks tidigt på våren med plast, vilken tas av efter skörd.

I försöket planterade man i enkelrader med svart plasttäckning. Birgitta ser marktäckningen närmast som en förutsättning för att klara ogräset i ekologisk jordgubbsodling. På Rånna har man också testat nedbrytbar plast som fungerar bra; den håller ungefär en säsong om den ligger helt exponerad för solljuset, och ytterligare något år om den är delvis täckt med halm.

Odling i tunnlar ger ungefär två till tre veckors tidigare skörd än på friland, lite varierande med sort och årsmån. För att utnyttja denna effekt

Jordgubbskvalster

Rovkvalster som tar död på jordgubbskvalstret förökar sig bra även på friland utan tunnel. Det visar försök på Rånna försöksstation med rovkvalstret *Neoseiulus cucumeris* som man satt ut i odlingarna.

Jordgubbskvalstret suger och gnager på jordgubbsplantornas blad med kraftigt reducerad skörd som följd. Kvalstren sprids med revplantor och förekomsten har ökat kraftigt under senare år och blivit ett stort problem.

För att få ett bra resultat gäller att börja i tid och behandla förebyggande, säger Birgitta Svensson på Rånna. Det måste vara fler rovdjur än bytesdjur för att predatorerna ska ha en rimlig chans. Birgitta rekommenderar utsättning av rovkvalster, 600 000 per ha, tre gånger per säsong: före blomning i april, i maj samt efter skörd i slutet av juli eller i början av augusti.

FOTO: BIRGITTA SVENSSON

Tunnlarna på Rånna är 8x32 m, och de täcks tidigt på våren med plast, vilken tas av efter skörd. I försöket planterade man i enkelrader med svart plasttäckning.

maximalt rekommenderar Birgitta tidiga sorter som Honeoye och Sonata.

– Idealsorten ska vara tidig, god och motståndskraftig mot mjöldagg, men att förena dessa tre egenskaper i en och samma sort verkar vara näst intill omöjligt, säger Birgitta. Honeoye är tidig, robust och tålig, men för att få fram smaken måste bären plockas väl mogna. Sonata har givit bra skörd på Rånna och den har välsmakande bär av god kvalitet och är relativt motståndskraftig mot mjöldagg. Den är dock inte lika tidig som Honeoye.

Mjöldagg!

Mjöldagg är det stora problemet vid jordgubbsodling i tunnel, och det är nödvändigt att på olika sätt bemästra denna svampsjukdom som kan ge svåra skador på både plantor och bär.

Birgitta menar, utifrån de erfarenheter man fått på Rånna, att det är

FOTO: BIRGITTA SVENSSON

Sonata är en relativt tidig sort lämplig för tunnelodling.

en förutsättning att kunna styra klimatet, lufta vid rätt tillfälle och kyla med någon form av ovanbevattning vid behov. Mycket av odlingstekniken i tunnel är ungefär densamma som på friland, men när det gäller klimatstyrning närmar man sig växt-husodlingen.

– Under maj och juni måste man kunna hålla nere temperaturen och hålla uppe luftfuktigheten under varma dagar, säger Birgitta. Plasten på sidorna av tunnlnarna går att rulla upp, men under varma perioder räcker det inte att bara lufta mer. I försöken på Rånna har man använt sprinklerbevattning i ca en halv timme, mellan kl. 12–14, när temperaturen gått över +20 C i tunnlnarna.

Halvbra preparat

I eko-försöket i tunnlnarna har man jämfört tre olika förebyggande behandlingar mot mjöldagg: svavel, rapsolja och ett nytt holländskt preparat som heter Enzicur.

– Alla tre har visat en viss skyddande effekt, men om det är en känslig sort och gynnsamma förhållanden går det inte att klara mjöldaggen, säger Birgitta.

I tidigare försök har även natriumbikarbonat använts vilket också har viss effekt mot mjöldagg. Man måste börja spruta redan i början av maj och behandla varje vecka fram till skörd. Det är viktigt att skydda de nyutslagna bladen som är mest känsliga för angrepp.

LISBETH LARSSON

Eko ute i landet

Uppodlarna fokuserar på klimatfrågorna.

Uppodlarna har fått ca 150 000 kr av länsstyrelsen i Uppland för att höja kompetensen hos bönder om klimateffekten.

FOTO: OSCAR FRANZEN

– Det här är jättekul och det var inte så svårt som vi trodde att söka pengarna, säger

Jenny Lundström, styrelseledamot i Uppodlarna.

– Vi har redan haft första temamötet där vi försökte identifiera viktiga åtgärder att genomföra på gården. Direktsådd av spannmål i vall, göra våtmark av mulljord och klimatstrategier för djupströbbäddar var några ämnen som kom upp. Ett 20 tal lantbrukare var där.

Flera möten med olika teman är planerade; fältvandring om kolinlagring, energibesparingar och ecodriving, klimatsmart växtodling och djurhållning och besök på gårdar som kommit långt i klimatarbetet. Produktion av en konsumentbroschyr om vad ekobönder gör för att klimatanpassa matproduktionen är också en del i projektet, som varar ett år.

– Det vore kul om fler distrikt hakade på. Det finns goda chanser att få pengar från Landsbygdsprogrammet via länsstyrelserna.

Jenny Lundström delar gärna med sig av sina erfarenheter om deras ansökan. Hon nås på telefon 0730-44 62 36.